

การแสวงหาความร่วมมือด้านการเกษตรในตลาดใหม่ EAEU และตุรกี

ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) กำหนดให้ภาคเกษตรเป็นภาคการผลิตที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ เป็นภาคส่วนในการสร้างความปลอดภัยทางอาหารและเร่งสร้างความมั่นคงทางอาหาร และการเติบโตทางเศรษฐกิจให้กับประเทศไทย รัฐบาลจึงได้มีนโยบายการปฏิรูปภาคการเกษตรให้เป็นการเกษตรสมัยใหม่ ตั้งแต่ปี 2559 เป็นต้นมา โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตต่อไร่ และลดต้นทุนการผลิต เพื่อให้เกษตรกรให้มีรายได้และความชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ที่ผ่านมาไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าอาหารอันดับ 12 ของโลก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงตั้งเป้าหมายผลักดันให้ประเทศไทยก้าวสู่อันดับ Top 10 ของโลก โดยปี 2563 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร หรือ GDP คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 2 - 3 โดยให้ความสำคัญกับการผลักดันการส่งออกสินค้าเกษตร ข้อมูลตัวเลขการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทยไปยังตลาดโลก ของปี 2562 ปรากฏดังนี้

กลุ่มประเทศอาเซียน 9 ประเทศ 266,758.87 ล้านบาท

จีน 227,486.22 ล้านบาท

ญี่ปุ่น 129,883.14 ล้านบาท

สหรัฐอเมริกา 105,150.19 ล้านบาท

สหภาพยุโรป 27 ประเทศ 91,377.70 ล้านบาท

และอื่นๆ 270,853.96 ล้านบาท

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สินค้าที่ส่งออกสำคัญ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ยางพารา ข้าว ผลิตภัณฑ์ปลา ผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ ผลิตภัณฑ์น้ำตาล ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง และผลไม้ โดยที่ผ่านมา ไทยยังได้เปรียบดุลการค้ากับประเทศต่างๆ จากความตกลงเขตการค้าเสรีของไทย (Free Trade Area: FTA) ภายใต้กรอบเจรจาต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียน ไทยได้เปรียบดุลการค้ามูลค่า 144,838 ล้านบาท แต่อย่างไรก็ดี ปัจจุบันการค้าระหว่างประเทศโดยพึ่งพิงตลาดเดิมค่อนข้างเริ่มอืดตัว และมีมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non - Tariff Barriers) ในรูปแบบต่างๆ เช่น มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping: AD) โดยประเทศผู้นำเข้าเก็บอากรตอบโต้การทุ่มตลาดเพิ่มเติมจากภาษีนำเข้าปกติ โดยอ้างว่ามีการทุ่มตลาดจากบริษัทผู้ส่งออกมายังประเทศผู้นำเข้า มาตรการด้านสิ่งแวดล้อม มาตรการด้านแรงงาน มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary: SPS) เป็นต้น ทำให้กระทรวงเกษตรฯ ต้องทำงานเชิงรุก และหาตลาดใหม่มากขึ้น

ภายใต้ยุทธศาสตร์ “รักษาทลาดเดิม ขยายตลาดใหม่ แคมป์ตลาดเก่าที่เสียไป”

ทำไมต้อง EAEU ?!

สหภาพเศรษฐกิจยูเรเชีย หรือ (Eurasian Economic Union: EAEU) เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศที่ตั้งอยู่บริเวณรอยต่อของทวีปเอเชียและยุโรป 5 ประเทศ ได้แก่ สหพันธรัฐรัสเซีย สาธารณรัฐเบลารุส สาธารณรัฐอาร์เมเนีย สาธารณรัฐคาซัคสถาน และสาธารณรัฐคีร์กีซ ในการเปิดเสรีทางการค้าและบริการ รวมถึงการลงทุน ภายในกลุ่มอย่างเต็มรูปแบบ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2558 เป็นต้นมา โดยมีการพัฒนาการบูรณาการจากเขตศ

ลการกร (Custom Union) มาเป็นตลาดเดียวกัน (Single Market) ภายในระยะเวลา 2 ปี มีการรวมกลุ่มดังกล่าว มีประชากรรวมกัน 175 ล้านคน ซึ่งเป็นประชากรจากรัสเซีย 144 ล้านคน คาซัคสถาน 18.5 ล้านคน เบลารุส 4 ล้านคน คีร์กีซสถาน 6.38 ล้านคน และอาร์เมเนีย 2.99 ล้านคน

ที่ผ่านมา มีหลายประเทศในอาเซียนเริ่มมีการดำเนินการความร่วมมือกับกลุ่มสหภาพเศรษฐกิจยูเรเชีย แต่มีเพียงเวียดนามประเทศเดียวที่ได้จัดทำความตกลงการค้าเสรีกับ EAEU โดยได้ลงนามเมื่อปี 2559 เรียบร้อยแล้ว ในขณะที่สิงคโปร์ยังคงอยู่ระหว่างขั้นตอนการเจรจา โดยหลังจากที่เวียดนามได้จัดทำความตกลงการค้าเสรี ส่งผลให้การค้าระหว่างเวียดนามและ EAEU ในปี 2560 เพิ่มขึ้น 3.3 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 31 จากปี 2559 โดยร้อยละ 90 ของสินค้าส่งออกทั้งหมด ส่งไปยังสหพันธรัฐรัสเซีย

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไม่นิ่งเฉย รุกตลาดใหม่ EAEU

EAEU เป็นตลาดใหม่ที่มีศักยภาพสูง และจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน จะสามารถช่วยส่งเสริมให้การค้าการลงทุนระหว่างไทยและ EAEU ขยายตัวได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ EAEU ถือเป็นตลาดใหม่ที่เป็นทางเลือกทดแทนการส่งออกไปตลาดยุโรปที่อาจมีปริมาณลดลงหากมีการเพิกถอนสิทธิพิเศษทางภาษีที่สหภาพยุโรปให้กับประเทศไทยในอนาคต รวมถึงตลาดที่ไทยส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเกาหลีได้อีกด้วย

สำนักงานเกษตรต่างประเทศ ให้ความสำคัญกับการรุกตลาด EAEU เช่นเดียวกับกระทรวงพาณิชย์ที่ต้องการจะเปิดตลาดสินค้าอื่นๆ จึงได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการประชุมคณะทำงานร่วมระหว่างไทยกับสหภาพเศรษฐกิจยูเรเชีย ครั้งที่ 1 ณ กรุงมอสโก สหพันธรัฐรัสเซีย เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2562 โดย EAEU มีนโยบายส่งเสริมภาคการเกษตรให้เกิดความมั่นคงทางอาหารในกลุ่มประเทศสมาชิก โดยใช้มาตรการอุดหนุนภาคเกษตรและนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาปรับปรุงกระบวนการผลิตและการจัดการสินค้าเกษตร ซึ่งยินดีที่จะขยายมูลค่าการค้าสินค้าเกษตรให้เพิ่มมากขึ้นระหว่างไทย EAEU สำหรับประเทศไทย ต้องยอมรับว่าประเทศคู่ค้าหลักของสหภาพยูเรเชีย (EAEU) กับไทย คือ สหพันธรัฐรัสเซียซึ่งรัสเซียเป็นคู่ค้าสินค้าเกษตรของไทยอันดับ 1 รองลงมา คือ คาซัคสถาน โดยมูลค่า

การค้าสินค้าเกษตรระหว่างไทยและ EAEU ในปี 2561 มีมูลค่า 9,787 ล้านบาท โดยไทยส่งออก 5,677 ล้านบาท (ร้อยละ 99 ส่งออกไปรัสเซีย) และไทยนำเข้า 4,110 ล้านบาท ดังนั้น อาจไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า จุดยุทธศาสตร์หลักของการรুক্তลาด EAEU คือ การรুক্তลาดรัสเซีย เช่นเดียวกับประเทศเวียดนาม ซึ่งแน่นอน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รুক্তลาดรัสเซีย และมองว่าตลาดรัสเซียเป็นอีกหนึ่งโอกาสและทางรอดของการเพิ่มมูลค่าการส่งออก

โดยไทยและรัสเซียได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจ และความตกลง ทั้งหมด 4 ฉบับ ดังนี้

- 1) **ประมง:** MOU between the Department of Fisheries (The Kingdom of Thailand) and the Federal Service for Veterinary and Phytosanitary Surveillance (The Russian Federation) on Safety Control of Imported and Exported Fishery and Aquaculture Products
- 2) **ปศุสัตว์:** Protocol on Scientific and Technical Cooperation in Animal Health between the Federal Service for Veterinary Phytosanitary Surveillance (FSVPS) of Ministry of Agriculture and the Department of Livestock Development of Ministry of Agriculture and Cooperatives
- 3) **ัญพืช:** Protocol between the Department of Agriculture of the Ministry of Agriculture and Cooperatives of the Kingdom of Thailand and the Federal Service for Veterinary Phytosanitary Surveillance (FSVPS) of the Russian Federation on Safety and Quality and Phytosanitary Measures at Mutual Deliveries of Grain and Grain Products
- 4) **ความร่วมมือทางวิชาการ (สำนักงานเกษตรต่างประเทศ.):** MOU between the Ministry of Agriculture and Cooperatives of the Kingdom of Thailand and the Ministry of Agriculture of the Russian Federation on Agricultural Cooperation

โดยไทยหวังว่าจะใช้โอกาสในการประชุมครั้งนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อนความร่วมมือการพัฒนาสินค้าเกษตร และอาหารระหว่างไทยกับสหภาพเศรษฐกิจยูเรเชียให้เกิดผลสำเร็จดังที่ไทยกับสหพันธรัฐรัสเซีย

เพิ่มเติมตลาดน้องใหม่มาแรง ตุรกี

ตุรกี ถือเป็นตลาดศักยภาพของไทย มีประชากรกว่า 80 ล้านคน และมีนักท่องเที่ยวกว่า 40 ล้านคน ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์การค้าที่สำคัญ ซึ่งไทยสามารถใช้เป็นประตูสู่ 3 ภูมิภาค ได้แก่ เอเชีย แอฟริกา และยุโรป ซึ่งการเพิ่มความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้ากับตลาดใหม่ที่มีศักยภาพเป็นนโยบายที่รัฐบาลให้ความสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาสถานการณ์เศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน เป็นไปได้ว่า หากการจัดทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) ไทย - ตุรกี สำเร็จจะช่วยผลักดันให้มูลค่าการค้าสองฝ่ายขยายตัวได้ถึง 2,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2565 สินค้าสำคัญที่คาดว่าไทยน่าจะได้รับประโยชน์จากเอฟทีเอ เช่น สิ่งทอ ยานยนต์และชิ้นส่วน เคมีภัณฑ์อินทรีย์ พลาสติกและผลิตภัณฑ์จากพลาสติก ยางและผลิตภัณฑ์จากยาง หม้อไอน้ำ เครื่องจักร อุปกรณ์ไฟฟ้า อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ผัก และผลไม้เมืองร้อน เป็นต้น

เพราะฉะนั้น การยังคงตลาดเดิมไว้ให้มากที่สุด พร้อมกับมองหาตลาดใหม่ ประเทศไทยน่าจะปลอดภัยที่สุด หากมีโอกาสและช่องทางการเปิดเขตการค้าเสรีได้ ก็ต้องเร่งทำตลาดใหม่ ดังเช่น ตุรกี เพราะตุรกีมีความได้เปรียบทาง

ยุทธศาสตร์ สามารถเป็นประตูไปสู่ทั้งยุโรป แอฟริกา และตะวันออกกลางที่สำคัญที่สุด ตุรกีมีอัตราภาษีสินค้าเกษตรส่วนใหญ่ค่อนข้างสูงเฉลี่ยร้อยละ 25-50 ฉะนั้นหากการเจรจาเป็นผลจะช่วยเพิ่มช่องทางส่งออกสินค้าเกษตรของไทยอีกทางหนึ่ง

ทั้งนี้ ไทยได้ดุลการค้าสินค้าเกษตรตุรกีมาตลอด โดยปีที่แล้วได้ดุลการค้าเกษตร 3 พันล้านบาท สินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญของไทย ได้แก่ ข้าว อาหารปรุงแต่งเพื่อใช้บริโภค ยางธรรมชาติ ยางแผ่นรมควัน และน้ำยางธรรมชาติ ขณะที่สินค้าเกษตรนำเข้าสำคัญ ได้แก่ น้ำผลไม้ แป้งข้าวสาลี เมล็ดดอกคำฝอยหรือเมล็ดฝ้าย ขนมหักจากน้ำตาล น้ำมันที่ได้จากธัญพืชจำพวกเมล็ดทานตะวัน และอาหารปรุงแต่ง

หากไม่เกิดวิกฤต COVID-19 กระทรวงเกษตรฯ มีแผนเตรียมรุกตลาดตุรกี โดยเดินทางเข้าหารือกับกระทรวงเกษตรแห่งสาธารณรัฐตุรกี เพื่อขยายผลและเตรียมการลงนามบันทึกความเข้าใจร่วมว่าด้วยความร่วมมือด้านการเกษตรที่ค้ำค้ำ ทั้งในประเด็นสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูล นักวิชาการด้านการเกษตร เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการขยายการค้าสินค้าเกษตรระหว่าง 2 ประเทศต่อไป

ปณตริกา ฉายากุล (ดีว)
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
กลุ่มความร่วมมือกับต่างประเทศ 3
สำนักการเกษตรต่างประเทศ